

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1

Тема «Футуристичні пошуки М. Семенка»

План

1. Основні мотиви лірики М. Семенка.
2. Пошук форми у творчості футуриста. Ламання класичної форми.
3. Особливості версифікації та строфіки.
4. Вихід за межі традицій. Новаторські риси М. Семенка.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає експериментаторство М. Семенка?
2. Які характерні риси притаманні творчій манері поета?
3. У чому полягає новаторство М. Семенка?
4. Яка головна особливість творчого методу митця?
5. До якої поетичної форми найчастіше звертався поет?
6. У чому полягає естетичне кредо М. Семенка?
7. Які сучасні літературні угруповання продовжили розвиток футуризму?

Література

Основна:

1. Білоконь С. Чи був Михайль Семенко футуристом? *Сучасність*. 1990. № 10. С. 25-29.
2. Дрофань Л. Михайль Семенко. *Українська мова й література в школі*. 1990. № 8. С. 81-83.
3. Ковалів Ю. Михайль Семенко і футуризм. *Визвольний шлях*. 1995. № 10. С. 1254-1283; № 11. С. 1384-1392.
4. Пономаренко В. «Безразковий поет» – Михайло Семенко. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах*. 2000. № 3. С. 124-130.
5. Сорока П. Поезюмалярство Михайля Семенка. *Слово і час*. 1997. № 11-12. С. 73-77.
6. Сулима М. «Дух мій в захопленні можливостей футуризму». *Слово і час*. 1992. № 12. С. 28-32.
7. Якимчук Л. Михайль Семенко: від футуризму до тероризму. *ЛітАкцент*. 2012. 27 грудня. URL : <http://litakcent.com/2012/12/27/myhajl-semenko-vid-futuryzmu-do-teroryzmu/#comments>.

Додаткова:

1. Корж О. В. Еллан-Блакитний, М. Семенко, В. Сосюра, М. Хвильовий та інші. Спогади. *Прапор*. 1989. № 1. С. 53-88.

Заняття № 2

Тема "Творчість П. Тичини – синтез новітніх європейських поетик із традиціями національного художнього мислення"

План

1. Феномен "кларнетизму" П. Тичини (збірка "Сонячні кларнети"):
 - а) тематика віршів;
 - б) особливості поетики;
 - в) жанрово-стильова специфіка циклу "Скорбна мати", "Дума про трьох Вітрів".
2. Поема "Золотий гомін": гімн національній революції. Проблематика, жанрово-стильова майстерність автора.

Питання для самоконтролю

1. Яке смислове навантаження назви збірки "Сонячні кларнети".
2. Яку роль відіграють асонанси й алітерації у створенні художнього малюнка П. Тичиною в збірці "Сонячні кларнети".
3. Які справжні історичні події лягли в основу поеми "Золотий гомін" та поезії "Пам'яті тридцяти"?
4. У чому полягає жанрова специфіка твору "Золотий гомін".
5. На творчості П. Тичини позначилися впливи поетики символізму, імпресіонізму, футуризму чи імажинізму?

Література

Основна:

1. Адельгейм Є. "Летять усміхнені птиці". *Адельгейм Є. Кризь роки : вибрані праці*. Київ : Дніпро, 1987. С. 36-47.
2. Клочек Г. Інтерпретація поезій Павла Тичини. *Українська мова та література*. 2003. Ч. 9 (313). С. 9-18.
3. Ковалів Ю. "Кларнетизм" – один із кодів української душі. *Київ*. 1996. № 11-12. С. 139-141.
4. Коцюбинська М. Корозія таланту (Болючі роздуми про поезію Павла Тичини і не тільки про неї). *Радянське літературознавство*. 1989. № 11. С. 46-58.
5. Марко В. Вібрація душі поета і світ : поема Павла Тичини "Золотий гомін" URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nz/Fil/2009_85/statty/30.pdf
6. Поляруш О. "Вслухався я в той гомін золотий..." (Поема Павла Тичини "Золотий гомін"). *Дивослово*. 2004. № 2. С. 5-9.
7. Федотова Т. Вогнепоклонник (роздуми над збіркою Павла Тичини "Сонячні кларнети"). *Українська мова та література*. 1999. Ч. 14 (126). С. 6-7.
8. Фока М. Функціонування кольору в поетичній творчості Павла Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. № 6. С. 2-8.
9. Шестопалова Т. Міфологемний код поезій П. Тичини (на матеріалі віршів "Арфами, арфами" та "Квітчастий луг..."). *Слово і час*. 2001. № 1. С. 59-64.

Додаткова:

1. Лисенко Н. "Лиш слово наше й пам'ять наших вчинків..." (П.Тичина в оцінці Є.Маланюка). *Слово і час*. 1992. № 10. С. 46-50.

2. Руденко Г. Скорботна нота "Сонячних кларнетів" П. Тичини (поезія періоду громадянської війни). *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 12. С. 34-36.
3. Чумак Т. Духовний світ ранньої лірики П. Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 2. С. 30-32.
4. Шатровська Г. Велика книга поетового буття : система уроків з вивчення творчості Павла Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 3. С. 130-144.
5. Яровий О. "Офіційний" Тичина як ідеологема радянської епохи. *Слово і час*. 1994. № 11-12. С. 35-42.

Заняття № 3

Тема "М. Хвильовий – майстер малої епічної форми"

План

1. Принцип фаталізму в новелі "Я (Романтика)". Концепція "Я". Образ матері. Особливості поетики. Сміслові навантаження назви твору.
2. Трагізм долі героїв у новелах "Кіт у чоботях", "Мати". Жанрово-стильова специфіка творів.
3. Трагічні колізії у новелі "Редактор Карк". Образ "зайвої людини". Підтекст твору.

Питання для самоконтролю

1. Які чинники зумовили творче експериментаторство М. Хвильового?
2. Які проблеми порушуються в новелах митця. У чому виявляється їх актуальність?
3. Які образи-символи зустрічаємо в новелах письменника?
4. Яка роль колористики в новелах?
5. У творах яких українських письменників порушено проблему братовбивства.

Література

Основна:

1. Гундорова Т. Руйнування романтичної метафізики у творчості М. Хвильового. *Слово і час*. 1993. № 11. С. 22-28.
2. Должанська Ю. "Жінка революції" в новелах Миколи Хвильового "Кіт у чоботях" та "Синій листопад". *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Серія : Літературознавство. 2011. Вип. 1 (3). С. 73-79.
3. Дунай П. М. Хвильовий сейсмограф доби соціальної і мистецької безвиході. *Українська мова та література*. 1998. Ч. 35 (96). С. 1-5.
4. Ковалів Ю. Деміфізація світу як тексту у прозі Миколи Хвильового (Фрагменти). *Дивослово*. 2006. № 6. С. 43-48.
5. Ленська С. Експресіоністичність стилю малої прози М. Хвильового. *Філологічні науки*. 2012. С. 37-44. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1757/1/Lenska.pdf>
6. Лігостова О. Дзеркало душі (Природа у структурі новел М. Хвильового). *Дивослово*. 1994. № 5-6. С. 59-60.

7. Мовчан Р. Шлях безумної подорожі М. Хвильового. *Українська мова та література*. 1998. Ч. 10 (74). С. 1-3.
 8. Тимків Н. Позиція автора в новелі "Я (Романтика)" та повісті "Санаторійна зона" Миколи Хвильового (на рівні тексту і підтексту). *Дивослово*. 2005. № 4. С. 10-14.
 9. Цюп'як І. Новелістика Миколи Хвильового : шифри і коди. *Цюп'як І. Українська новела 20-80-х років ХХ століття в контексті сучасної інтерпретації*: монографія. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2013. URL : <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/3094/CD122.pdf?s>
 10. Човнова Н. "Бачити, відчувати, виражати – у цьому все мистецтво..." : Найістотніші ознаки імпресіонізму як літературної течії. *Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 3. С. 62-66.
- Додаткова:**
1. Гаврилюк О. "Я (Романтика)" М. Хвильового – новела про добро і зло в житті та в душі. *Українська література*. 2013. № 6. С. 25-27.
 2. Партач Н. Утопічний характер "загірної комуни" М.Хвильового. *Слово і час*. 1998. № 6. С. 11-14.
 3. Соловей О. Психологічний імпресіонізм Миколи Хвильового : генеза стилю. *Вісник Донецького університету*. Серія Б : Гуманітарні науки. 1998. № 2. С. 150-157.
 4. Цюп'як І. Екзистенціал смерті як вимір буття в прозі М. Хвильового. *Слово і час*. 2001. № 3. С. 72-75.
 5. Швець Г. Система уроків вивчення творчості Миколи Хвильового (перший і другий уроки). *Дивослово*. 2000. № 8. С. 43-53; № 9; С. 40-48.

Заняття № 4

Тема "Великі жанрові форми у доробку М. Хвильового"

План

1. Лірико-імпресіоністична стилістика "Санаторійної зони". Сюжет твору. Специфіка образотворення.
2. Концепція національного відродження в романі "Вальдшнепи":
 - а) композиція і сюжет твору;
 - б) проблематика;
 - в) образна система;
 - г) художні засоби.

Питання для самоконтролю

1. Яка роль просторової організації в розкритті ідейного змісту в повісті "Санаторійна зона".
2. У чому полягають особливості мови й стилю повісті "Санаторійна зона"?
3. У чому полягає концепція національного відродження (авторське розуміння в романі "Вальдшнепи").

4. Яке смислове навантаження назв повісті "Санаторійна зона" та роману "Вальдшнепи"?

Література

Основна:

1. Васьків М. "Вальдшнепи" М. Хвильового як фрагмент завершеного роману : проблеми інтерпретації й інтертекстуальне прочитання. *Слово і час*. 2009. № 5. С. 23-38.
2. Гундорова Т. Руйнування романтичної метафізики у творчості М. Хвильового. *Слово і час*. 1993. № 11. С. 22-28.
3. Колісниченко А. Катастрофа кентавра : М. Хвильовий і естетика розстріляного ренесансу. *Київ*. 1997. № 7-8. С. 115-129.
4. Поветкін Є. Гротеск у "Повісті про санаторійну зону" М. Хвильового. *Українська мова та література*. 1997. Ч. 5 (21). С. 1-2.
5. Полухович О. "Санаторійна зона" як приклад паноптикону. URL : <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2013/GCH313/pdf/14.pdf>
6. Хом'як Т. Деталь у поезиці Миколи Хвильового. *Вісник Запорізького державного університету*. Серія : Філологічні науки. 2002. № 2. URL : <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2181.pdf>
7. Чернюк С. Українські вальдшнепи : концептуальні особливості однойменних творів Остапа Вишні й Миколи Хвильового. URL : [http://eprints.zu.edu.ua/6297/3/Документ%20Microsoft%20Word%20\(2\).pdf](http://eprints.zu.edu.ua/6297/3/Документ%20Microsoft%20Word%20(2).pdf)
8. Юрченко В. Бінаризм творчого мислення Миколи Хвильового (Лінія Анарх – Карно у повісті "Санаторійна зона"). *Дивослово*. 2006. № 1. С. 56-58.

Додаткова:

1. Кавун Л. Художня модель фаустівської людини в романі "Вальдшнепи" Миколи Хвильового. *Парадигма сучасного літературознавства : світовий контекст : філологічні семінари*. Київ, 2013. Вип. 16. С. 173-177. URL : http://philology.knu.ua/files/library/filol_seminar/fs_16.pdf
2. Церна Г. "Вальдшнепи" – "Брати Карамазови". *Слово і час*. 1999. № 12. С. 58-61.

Заняття № 5

Тема "Інтелектуальність прози В. Підмогильного"

План

1. Жанрово-стильова специфіка творів В. Підмогильного "В епідемічному бараці", "Проблема хліба", "Син", "Історія пані Ївги".
2. Роман "Місто":
 - а) Композиція і сюжет твору;
 - б) проблематика;
 - в) система образів-персонажів. Особливості їх характеротворення;
 - г) поезика твору.

Питання для самоконтролю

1. Традиції яких письменників продовжив В. Підмогильний?
2. До якої стильової течії належав В. Підмогильний?

3. У чому полягає актуальність проблематики й новаторство прози В. Підмогильного?
4. Чому роман "Місто" викликав неоднозначні відгуки критиків?
5. Яка роль епіграфів та пейзажів у романі "Місто"?
6. Чому прозу В. Підмогильного називають інтелектуальною?

Література

Основна:

1. Акулова Н. Дацева А. Художній психологізм і засоби характеротворення в малій прозі В. Підмогильного. *Молодий вчений*. Серія : Філологічні науки. 2014. № 1 (04). С. 59-62. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/1-1/12.pdf>
2. Бернадська Н. Романи Валер'яна Підмогильного : традиції і новаторські пошуки : 11 клас. *Українська мова та література*. 2004. № 48 (400). С. 20-23.
3. Коломієць Л. "Місто" В. Підмогильного : проблематика та структурна організація. *Слово і час*. 1991. № 5. С. 64-70.
4. Котик І. Ірраціональне / раціональне в характерах героїв Валер'яна Підмогильного. *Слово і час*. 2003. № 5. С. 64-70.
5. Луцій С. Український "Любий друг?" (В. Підмогильний – "Місто"). *Слово і час*. 1998. № 7. С. 54-57.
6. Мельник В. На перехресті міста і села... *Слово і час*. 1990. № 11. С. 23-33.
7. Пізнюк Л. Проблеми відчуження та абсурду в "Місті" В. Підмогильного. *Слово і час*. 2000. № 5. С. 62-66.
8. Цюп'як І. Психоаналітичне моделювання у новелах Валер'яна Підмогильного. *Цюп'як І. Українська новела 20-80-х років ХХ століття в контексті сучасної інтерпретації*: монографія. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2013. С. 92-127. URL : <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/3094/CD122.pdf?s>
9. Шерех Ю. Людина і люди ("Місто" В. Підмогильного). *Українська мова та література*. 2000. Ч. 37 (197). С. 6-10.

Додаткова:

1. Лілік О. "Історія людської душі" : вивчення роману Валер'яна Підмогильного "Місто" в руслі екзистенційної парадигми. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 3. С. 42-48.
2. Луцій С. На варті страждань і пошуків людини : до 100-річчя В. Підмогильного. *Українська мова та література*. 2001. Ч. 5 (213). С. 3-5.
3. Ставицька Л. Мовно-образна структура роману В. Підмогильного "Місто". *Дивослово*. 1999. № 4. С. 15-17; № 5. С. 10-12.

Заняття № 6

Тема «О. Турянський – майстер українського літературного модернізму»

План

1. Проблема жанрового визначення твору О. Турянського «Поza межами болю». Проблематика.

2. Історична основа твору. Автобіографічні елементи.
3. Сюжет і композиція твору.
4. Образна система твору.
5. Стильова специфіка повісті-поєми О. Турянського «Поза межами болю».

Питання для самоконтролю

1. У чому особливість жанрової специфіки твору О. Турянського «Поза межами болю»?
 1. У чому полягає актуальність проблематики твору митця?
 2. Які історичні факти використані автором?
 3. Які автобіографічні елементи твору Ви можете назвати?
 4. У яких творах української/світової літератури порушено проблему любові до життя; зображено боротьбу людини зі стихією?

Література

Основна:

1. Бондаренко Ю. Повість-поєма Осипа Турянського «Поза межами болю» в контексті історичного регресизму: народження екзистенціалізму. Філологічні науки. Ніжин, 2018. Вип. 91. С. 93-106.
2. Вашків Л., Бородіца С. Авторська візія Першої світової війни в повісті-поємі «Поза межами болю» О. Турянського. URL : <https://figshare.com/articles/-/4765123>.
3. Лебедівна Л. Українське обличчя війни (повість-поєма О. Турянського «Поза межами болю. Картина з безодні»). *Слово і час*. 2004. № 12. С. 50-56.
4. Лілік О. «Книга болю». Читацька конференція за повістю-поємою Осипа Турянського «Поза межами болю». *Дивослово*. 2011. № 11. С. 18-25.
5. Нестелєєв М. Поза межами й у межах: Осип Турянський і його найвідоміший твір. *Дивослово*. 2012. № 11. С. 50-56.
6. Печарський А. До питання жанрово-стильової специфіки «Поза межами болю» О. Турянського. *Філологічні студії*. Луцьк, 1998. Вип. 4. С. 85-90.
7. Печарський А. Мистецько-виражальні особливості в «Поза межами болю» Осипа Турянського. *Актуальні проблеми сучасної філології*. 2000. № 8. С. 142-149.

Додаткова:

1. Мафтин Н. Поетика експресіонізму в романі Осипа Турянського «Поза межами болю» та повісті Леоніда Андрєєва «Червоний сміх». *Слово і час*. 2011. № 10. С. 24-31.

Заняття № 7

Тема "Ю. Яновський – експериментатор у прозі"

План

1. Романтичний стиль мислення в романі Ю. Яновського «Майстер корабля»:
 - а) своєрідність жанру. Проблематика твору;
 - б) багатство змісту, досконалість художньої форми в романі;
 - в) прототипи персонажів твору та їхнє неоромантичне представлення;
 - г) особливості стилю.

Питання для самоконтролю

1. Яке смислове навантаження назви роману "Майстер корабля"?
2. Які особливості характеризують жанрово-композиційну структуру творк?
3. Яка роль пейзажних картин у романах?
4. У чому полягає експериментаторство Ю. Яновського-прозаїка?
5. Художні здобутки Ю. Яновського дають право визнати його новатором в українській літературі ХХ століття. Чому?

Література

Основна:

1. Голобородько Я. Естетична поліфонія Юрія Яновського. *Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2004. № 4. С. 129-142.
2. Коробкова Н. Мариністична символіка як складник алюзійності роману "Майстер корабля" Ю. Яновського. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2011. Вип. XXIV. Ч. 2. С. 175-184.
3. Коробкова Н. Неоміфологічний дискурс роману "Майстер корабля" Ю. Яновського. URL : <http://doxa.onu.edu.ua/Doxa6/281-290.pdf>
4. Панченко В. "... І думав я не тільки те, що написав у книжках" (перечитуючи молодого Ю. Яновського). *Дивослово*. 1994. № 4. С. 9-15.

Додаткова:

1. Наєнко М. Співець романтики : до 80-річчя з дня народження Ю. Яновського. *Дніпро*. 1982. № 8. С. 126-129.